

دانشنامه شاهی

محمد امین استرآبادی

www.ketab.ir

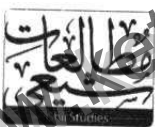
مقدمه ، تحقیق و تعلیق:

پروفسور رولا جردی ابی صعب

استاد دانشگاه مک گیل کانادا

رضا مختاری خویی

سرشناسه	: محمد امین استرآبادی، ۱۰۳۶ ق
عنوان	: دانشنامه شاهی
شناسه افزوده	: رولا جردی ابی صعب، رضا مختاری خویی تحقیق و تصحیح، مقدمه
مشخصات نشر	: مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل - تهران، ۱۴۰۰ هـ ش / ۲۰۲۲ م
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۵۵۵۲-۹۹-۰
موضوع	: کلام فلسفه
موضوع	: اخباری گری اصول، اجتهاد
رده بندی کنگره	: ۵۲۰، ۱۴۰۰ الف / ۴ / ۲۳۹ BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۵۳۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۵۲۳۱۹
فروست	: مطالعات شیعی

www.kutab.ir

دانشنامه شاهی، محمد امین استرآبادی

مقدمه، تحقیق و تصحیح:

رولا جردی ابی صعب، رضا مختاری خویی

ناشر: مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل - دانشگاه تهران
با حمایت و همکاری دپارتمان مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل کانادا

Institute of Islamic Studies McGill University

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۴۰۰ هـ ش / ۲۰۲۲ م | تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

تهران، بلوار کشاورز، خیابان وصال شیرازی، کوچه شاهد، شماره ۸، ط ۱ و ۶

چاپ و صحافی: غدیر | طراح جلد: مهدی دلجو

مرکز پخش: قم، بلوار عمار یاسر، بین کوچه ۳۲ و ۳۴، پ ۶، تلفن: ۰۹۱۹۳۹۰۸۹۵۰

فروشگاه: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه ۲، پ ۲۲۰

قیمت: ۱۵۰/۰۰۰ تومان

فهرست

دیباجه	۱۵
مقدمه	۱۹
حیات علمی محمد امین استرآبادی	۳۵
مشایخ و اساتید استرآبادی	۴۱
شاگردان، و مجازین و راویان از استرآبادی	۵۶
تاریخ وفات استرآبادی	۶۸
نگاهی به آثار استرآبادی	۷۰
توضیحاتی درباره برخی دیگر از آثار منسوب به استرآبادی	۸۸
رساله‌هایی که در رد و تأیید محمد امین استرآبادی نوشته شده است	۹۱
آیا محمد امین استرآبادی یک مجتهد بود؟	۹۹
استحاله فکری یا ثبات؟	۱۰۱
ارتباط استرآبادی با میرزا جان شیرازی (۹۹۵ ق/ ۱۵۸۷-۱۵۸۶ م)	۱۰۶
ارتباط استرآبادی با صاحب مدارک	۱۱۲
جدایی استرآبادی از صاحب معالم	۱۱۹
مکه نه، شیراز: شکل‌گیری اندیشه استرآبادی	۱۲۹

ارتباط استرآبادی با میرزا محمد	۱۳۴
خلاصه و نتیجه گیری	۱۳۸
درباره دانشنامه شاهی	۱۴۱
[مقدمه کتاب]	۱۵۵
فایده اول	۱۶۱
[متکلمین و فلاسفه مشا]	۱۶۱
[صوفیه و فلاسفه اشراقی]	۱۶۲
[اخباریین]	۱۶۳
فایده دوم	۱۷۲
در تحقیق معنی نفس الأمر و ذهن و خارج و وجود و ثبوت و اشباه آن؛ ...	۱۷۲
تحقیق معنی وجود	۱۷۴
فایده سیم	۱۷۹
[ماهیت و وجود خداوند]	۱۷۹
فایده چهارم	۱۸۱
[معقولات ثانی، و صفات انتزاعی]	۱۸۱
تنبيه	۱۸۸
فایده پنجم	۱۹۶
[جزئی و کلی]	۱۹۶

فایده ششم.....	۱۹۷
[کلی طبیعی].....	۱۹۷
فایده هفتم.....	۲۰۳
[ترکب جنس و فصل، یا ترکب از ماده و صورت].....	۲۰۳
فایده هشتم.....	۲۰۵
[درباره تعریف مفردات به مشتقات].....	۲۰۵
فایده نهم.....	۲۰۹
[علم به وجه شیء و کنه شیء].....	۲۰۹
تنبيه.....	۲۱۲
فایده دهم.....	۲۱۵
[نسبت تامه و حکم در جملات شرطی].....	۲۱۵
فایده یازدهم.....	۲۲۰
[نقدی بر فاضل دوانی و سید شیرازی در چند قاعده منطقی].....	۲۲۰
فایده دوازدهم.....	۲۲۸
[وجود ذهنی و خارجی، و چگونگی علم خداوند].....	۲۲۸
فایده سیزدهم.....	۲۴۲
[توجیه کلام فلاسفه در جزئی بودن علم باری تعالی].....	۲۴۲

- ۲۴۴ فایده چهاردهم
- ۲۴۴ [یکسان بودن علم خداوند به اشیاء، قبل و بعد از خلق ایشان]
- ۲۴۶ فایده پانزدهم
- ۲۴۶ [اشکال به فاضل دوانی در باب وجود ذهنی]
- ۲۴۸ فایده شانزدهم
- ۲۴۸ [اشکال بر فاضل دوانی در مبدئیت صانع]
- ۲۵۰ فایده هفدهم
- ۲۵۰ [توصیه ها و پرهیزها درباره برخی علوم و کتب]
- ۲۵۳ فایده هجدهم
- ۲۵۳ [درباره ماهیات، و مواد ثلاث]
- ۲۵۶ فایده نوزدهم
- ۲۵۶ [بحثی پیرامون غیرمتناهی]
- ۲۶۳ فایده بیستم
- ۲۶۳ [بحثی پیرامون زمان]
- ۲۶۶ فایده بیست و یکم
- ۲۶۶ [بحثی پیرامون تخلف معلول از علت، و حدوث و قدم]
- ۲۷۲ [پاسخ به شبهه قدم عالم]
- ۲۷۸ [ادله اثبات حدوث ماسوی الله]

فایده بیست و دوم	۲۸۱
[معرفی خداوند توسط خودش]	۲۸۱
فایده بیست و سیم	۲۸۶
[ادله اثبات صانع]	۲۸۶
فایده بیست و چهارم	۲۸۹
[برخی دیگر از ادله اثبات صانع]	۲۸۹
فایده بیست و پنجم	۲۹۴
[عالم بودن خداوند به جمیع اشیاء]	۲۹۴
فایده بیست و ششم	۲۹۴
[نسبت خداوند با صفات]	۲۹۴
فایده بیست و هفتم	۳۰۲
در اینکه صانع عالم فاعل قادر است	۳۰۲
فایده بیست و هشتم	۳۰۸
[دلیل بر علم و قدرت حق تعالی]	۳۰۸
فایده بیست و نهم	۳۱۱
در حیات صانع عالم	۳۱۱
فایده سی ام	۳۱۲
[مشیت و اراده الهی]	۳۱۲

دیباچه

وجود دانشمندان و عالمان بزرگ، بر جذابیت و دل‌بستگی محققان برای مطالعه دوران باشکوه صفویه افزوده است، دورانی که علاوه بر عظمت امپراطوری، شاهد اعتلای علوم در عرصه‌های مختلفش بوده‌ایم؛ بطوری که کمتر دوره‌ای را سراغ داریم که به اندازه صفویه عالمان بزرگ در خود جای داده باشد.

از سوی دیگر دل‌بستگی و علاقه من به پیگیری پیوندهای تاریخی میان جوامع شیعی ایرانی و عرب، انگیزه دیگری برای پیگیری این ارتباطات و ریشه‌یابی آن در دوران صفویه بود. پروژه‌ای که پیشتر در برخی مقالات خود، و از جمله در کتاب «تغییر مذهب در ایران» به آن پرداخته‌ام.

شاید مناسب باشد فرصت را غنیمت شمرده و در اینجا چند جمله‌ای درباره ترجمه این کتاب سخن بگویم؛ باعث خوشحالی است که این کتاب تا کنون سه بار ترجمه شده است، و این امر بیانگر موفقیت کتاب در ایجاد ارتباط با جوامع ایرانی بوده است؛ جا دارد از مترجمین هر سه کتاب تشکر و قدر دانی نمایم، مخصوصاً سپاس ویژه از دکتر منصور صفت‌گل. نظربه برخی اضافات و اصلاحات در چاپ بعدی متن

انگلیسی کتاب، و نیز مباحثاتی که در جلسات گفتگو با استاد رضا مختاری خویی داشتیم این ضرورت احساس شده است که ترجمه جدیدتری از کتاب، با نظارت اینجانب انجام شود؛ چه اینکه بعضا نیز مقصود متن انگلیسی به خوبی واضح بیان نشده و باعث سوء فهم گردیده است. افزودن یافته‌های جدید در تقویت مطالب پیشین کتاب، از عوامل دیگر اقدام به این ترجمه است.

پروژه دیگری که من اکنون درگیر آن هستم، تمرکز بر حیات و فکر محمد امین استرآبادی است؛ در این باره حدود سه سال پیش، مقاله‌ای منتشر کردم که یکسال پس از آن با همکاری استاد رضا مختاری تکمیل و بازنویسی، و در دانشگاه تهران به چاپ رسید. اکنون نیز در همان راستا مشغول پروژه‌ای هستم که امید است تا سال آینده در قالب کتابی مستقل ارائه گردد.

رساله دانشنامه شاهی، به دلایل مختلفی در شناخت فکر کلامی استرآبادی اهمیت بسزایی دارد؛ از جمله علاوه بر اینکه جزء آخرین نوشته‌های اوست، در آن بصورت مفصل به طرح و بیان اندیشه کلامی خود پرداخته است و می‌توان آن را با قدری تسامح یکدوره بحث در اصول دین دانست؛ زیرا که از مطالب پیرامون توحید شروع شده و تائید و امامت را در بر می‌گیرد. توضیحات بیشتر در این باره در ادامه خواهد آمد.